KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUT

av den 5 mars 2003

om en tysk stödordning för beviljande av stöd för försäljning och export av produkter från Mecklenburg-Vorpommern

[delgivet med nr K(2003) 519]

(Endast den tyska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

(2003/595/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR FATTAT DETTA BESLUT

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 88.2 första stycket i detta,

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artikel 62.1 a) i detta,

efter att i enlighet med nämnda bestämmelser ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig, och

av följande skäl:

1. FÖRFARANDE

(1) I juni 2001 fick kommissionen kännedom om riktlinjerna för beviljande av stöd för försäljning och export av produkter från Mecklenburg-Vorpommern (nedan kallade ”delstatens riktlinjer”). Flera bestämmelser i delstatens riktlinjer tycktes strida mot artikel 87 i EG-fördraget. Emedan delstatens riktlinjer är daterade den 25 maj 1998, har stödet förts in i registret över icke anmälda stöd under nummer NN 55/2001.

(2) Genom skrivelse D/52684 av den 2 juli uppmanade kommissionen Tyskland att lämna synpunkter på delstatens riktlinjer ur stödrättslig synvinkel. Tyskland inkom med synpunkter genom skrivelse av den 30 augusti 2001 (A/36853).

(3) Genom skrivelse SG(2001) D/293172 av den 28 december 2001 underrättade kommissionen Tyskland om sitt beslut att inleda förfarandet enligt artikel 88.2 i EG-fördraget avseende detta stöd.

(4) Tyskland framförde sin ståndpunkt genom skrivelse av den 4 februari 2002 (A/30809).

(5) Den 7 juni 2002 hölls en överläggning i Berlin mellan företrädare för Tyskland och kommissionen.

(6) Kommissionens beslut om att inleda förfarandet har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* ([1]). Kommissionen har uppmanat alla berörda parter att inkomma med sina synpunkter på stödet i fråga. Inga synpunkter har inkommit.

2. BESKRIVNING AV ÅTGÄRDEN

2.1 Åtgärdens syfte

(7) Det särskilda målet för delstatens riktlinjer är att vinna eller återta interregionala marknader respektive exportmarknader. Här avses marknader utanför Mecklenburg-Vorpommern, dvs. i Tyskland och andra medlemsstater samt i tredje land.

([1]) EGT C 170, 16.7.2002, s. 2.

2.2 **Stödets form och rättsliga grund**

(8) Stödet beviljas i form av ett bidrag som inte behöver återbetalas. Den rättsliga grunden är delstatens riktlinjer som trädde i kraft den 25 maj 1998. Delstatens riktlinjer utfärdades utan föregående anmälan som program med stöd av mindre betydelse och innehåller en uttrycklig hänvisning till motsvarande bestämmelser i kommissionens förordning (EG) nr 69/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse ([1]) och kommissionens meddelande om stöd av mindre betydelse ([2]).

2.3 **Delprogram**

(9) Delstatens riktlinjer består av följande fyra delprogram:

— Delprogram (A): Program för produktlanseringar.

— Delprogram (B): Deltagande i mässor och utställningar i Tyskland och i utlandet.

— Delprogram (C): Delade kontor i utlandet.

— Delprogram (D): Exportmedarbetare.

2.4 **Stödmottagare**

(10) Stödmottagarna är små och medelstora företag i den mening som avses i kommissionens rekommendation 96/280/EG av den 3 april 1996 om definitionen på små och medelstora företag ([3]). Stöd till delprogram B (”Deltagande i mässor och utställningar i Tyskland och i utlandet”) kan även omfatta företag som arrangerar mässor, industri- och handelskammare, branschorganisationer, samarbetsorgan, arbetsgrupper, hantverksorganisationer, kommuner osv. under förutsättning att de verkar för andra företag eller egna medlemmar och vidarebefordrar bidragen till dessa.

2.5 **Stödberättigande kostnader**

(11) Stödberättigande kostnader för de fyra delprogrammen är följande:

(12) Program för produktlanseringar:

— Rådgivning vid utarbetande av företagsspecifika marknadsföringsmål.

— Konsultrådgivning vid utarbetande av marknadsföringsplaner eller delar av därav (t.ex. produktplanering, prissättning, reklamstrategier, försäljningsorganisation).

— Konsultrådgivning för presentation och demonstration av prototyper.

— Konsultrådgivning för inrättande av varubörser.

— Exportfrämjande arrangemang för att öppna nya avsättnings- och samarbetsmöjligheter och för att ta fram imagehöjande och sektorsövergripande ursprungslogotyper.

— Stödet per företag uppgår till högst 20 500 euro.

(13) Deltagande i mässor och utställningar i Tyskland och utomlands:

— Direkta utgifter för att uppföra och bedriva monter (hyra för monter, byggkostnader för monter, anslutning till el och vatten, avfall, införande i kataloger, reklamutgifter i samband med arrangemang, tolkning, transporter och försäkring).

— Stödet per företag uppgår till högst 7 690 euro.

(14) Delade kontor i utlandet:

— Direkta utgifter för att etablera och driva delade kontor (mobil kontorsutrustning och flyttbara maskiner, utgifter för den löpande verksamheten, utgifter för utländsk personal där det grundläggande rättsförhållandet skapats i syfte att etablera och driva ett delat kontor).

— Stödet per företag uppgår till högst 25 000 euro.

(15) Exportmedarbetare:

— Den inkomstbeskattade bruttolönen för en exportmedarbetare under en ettårsperiod eller, i undantagsfall, en tvåårsperiod.

— Stödet per företag uppgår till högst 24 600 euro.

([1]) EGT L 10, 13.1.2001, s. 30.
([2]) EGT C 68, 6.3.1996, s. 9.
([3]) EGT L 107, 30.4.1996, s. 4.

3. **SKÄL TILL ATT INLEDA FÖRFARANDET**

(16) Delstaten Mecklenburg-Vorpommern avsåg att tillämpa riktlinjerna enligt regeln om stöd av mindre betydelse. I sitt beslut att inleda det formella granskningsförfarandet gav kommissionen uttryck för allvarliga tvivel på att delstatens riktlinjer stod i överensstämmelse med reglerna för stöd av mindre betydelse. Kommissionen drog slutsatsen att de utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget och att det kan ifrågasättas att det stöd som beviljas enligt riktlinjerna är förenligt med den gemensamma marknaden.

(17) I beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet angav kommissionen följande aspekter av delstatens riktlinjer såsom oförenliga med bestämmelserna om stöd av mindre betydelse:

— Beviljande av exportstöd.

— Den tillåtna storleken av stöd av mindre betydelse.

— Det faktiska tillämpningsområdet.

— Kontrollmekanismen för stöd av mindre betydelse.

(18) I den mån delprogrammen medger beviljande av exportstöd konstaterade kommissionen att det i bestämmelserna om stöd av mindre betydelse uttryckligen anges att reglerna om stöd av mindre betydelse ([1]) inte får åberopas vid exportstöd. Kommissionen gav uttryck för tvivel på att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden, om det bl.a. beviljas för att utarbeta marknadsföringsplaner, presentation och demonstration av prototyper, etablering och drift av delade kontor i utlandet, organisering av varubörser, exportfrämjande arrangemang, för att skapa nya avsättnings- och samarbetsmöjligheter i utlandet samt för att anställa exportmedarbetare, som bistår stödmottagarens exportverksamhet, behärskar rätt främmande språk för landet och som har utbildning eller erfarenhet på utrikeshandelsområdet.

(19) Däremot ansåg kommissionen att deltagande i mässor, genomförande av undersökningar eller anlitande av konsulttjänster för att lansera nya eller befintliga produkter på en ny marknad normalt inte utgör exportstöd ([2]).

(20) I detta sammanhang påpekade kommissionen att formuleringen i delstatens riktlinjer, enligt vilken ”exportstöd” är undantagna från kumuleringsbegränsningen (dvs. att flera stöd av mindre betydelse inte får överstiga 100 000 euro totalt), inte tillräckligt tydligt anger att det för export överhuvudtaget inte får förekomma något stöd av mindre betydelse. Kommissionen ansåg att inte alla adressater kan göra denna tolkning entydigt och utan några som helst tvivelsmål.

(21) Beträffande beräkningen av taket för stöd av mindre betydelse, inbegripet kumulering, gav kommissionen uttryck för allvarliga tvivel på att formuleringen i delstatens riktlinjer överensstämmer med de regler som kommissionen offentliggjort. Enligt gemenskapsreglerna får stöd av mindre betydelse till ett företag under tre år inte överskrida ett högsta belopp på 100 000 euro. Enligt delstatens riktlinjer får stödet till en stödmottagare inte överstiga maximibeloppet under tre år räknat från den 19 augusti 1992.

(22) Beträffande det sektoriella tillämpningsområdet för stöd av mindre betydelse konstaterade kommissionen att de relevanta reglerna inte kan tillämpas på bl.a. jordbruk, fiske och vattenbruk. Enligt delstatens riktlinjer är däremot inte stöd till bearbetning av jordbruks-, fiskeri- och fiskodlingsprodukter uttryckligen uteslutet.

(23) Likaså gav kommissionen uttryck för allvarliga tvivel på att delstatens riktlinjer uppfyller kraven på den kontrollmekanism, som avses i sista stycket i meddelandet om stöd av mindre betydelse och i artikel 3.3 i förordning (EG) nr 69/2001.

(24) I de fall det beviljade stödet enligt delstatens riktlinjer inte omfattas av reglerna om stöd av mindre betydelse gav kommissionen uttryck för allvarliga tvivel på stödets förenlighet med den gemensamma marknaden, med hänvisning till kommissionens förordning (EG) nr 70/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på statligt stöd till små och medelstora företag ([3]). Delstatens riktlinjer föreföll inte vara begränsade till små och medelstora företag och att artikel 5 b) i förordning (EG) nr 70/2001 inte följdes. Förordningen gäller enligt artikel 1.2 a) inte heller verksamheter i samband med produktion, bearbetning eller marknadsföring av de produkter som förtecknas i bilaga I till fördraget. Vidare utesluts enligt artikel 1.2 b) i förordning (EG) nr 70/2001 exportrelaterade stöd. Dessutom iakttar delstatens riktlinjer inte alla övriga villkor som anges i förordning (EG) nr 70/2001. Därför gav kommissionen uttryck för allvarliga tvivel på att delstatens riktlinjer är förenliga med den gemensamma marknaden.

([1]) Exportstöd definieras som stöd som är direkt knutna till exporterade volymer, till upprättandet eller driften av ett distributionsnät eller till andra löpande utgifter som har samband med exportverksamhet (artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001 och fotnot 3 i meddelandet om stöd av mindre betydelse).

([2]) Skäl 4 i förordning (EG) nr 69/2001 och fotnot 3 i meddelandet om stöd av mindre betydelse.

([3]) EGT L 10, 13.1.2001, s. 33.

(25) Vid bedömningen av de stöd som inte omfattas av bestämmelserna om stöd av mindre betydelse stödde sig kommissionen på riktlinjerna för statligt stöd för regionala ändamål ([1]) (nedan kallade ”riktlinjerna för regionalt stöd”). Mecklenburg-Vorpommern är enligt artikel 87.3 a) i EG-fördraget ett regionalt stödområde. Det tycks dock inte i något stödfall handla om en nyinvestering enligt punkt 4.4 i riktlinjerna för regionalt stöd. Därför stödde man sig på bestämmelserna om driftsstöd (punkterna 4.15 och 4.17). I riktlinjerna för regionalt stöd förbjuds driftsstöd som syftar till att främja export till medlemsstater. Men även om man antar att delstatens riktlinjer inte enbart tjänar till att främja export, måste driftsstöd uppfylla flera krav, dvs. det skall vara begränsat i tiden, avtagande och stå i rimlig proportion till de nackdelar det skall avhjälpa. Kommissionen har inte kunnat finna några motiv till att stödet på denna grundval skulle kunna anses vara förenligt med den gemensamma marknaden.

4. KOMMENTARER FRÅN TYSKLAND

(26) I sina synpunkter hävdar Tyskland att delprogram A (”Program för produktlanseringar”) är förenligt med bestämmelserna om stöd av mindre betydelse, eftersom bidragen bara beviljats för konsulttjänster och marknadsundersökningar för de gynnade företagens produkter, dvs. vad som enligt skäl 4 i förordning (EG) nr 69/2001 inte utgör exportstöd. Följaktligen anser Tyskland inte att åtgärderna enligt detta delprogram innebär stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget. Eftersom åtgärderna ”inte utgör stöd”, behöver kriterierna i förordning (EG) nr 70/2001 och riktlinjerna för regionalt stöd inte vara uppfyllda ([2]).

(27) Enligt Tysklands uppfattning omfattas alla åtgärder enligt delprogram B (”Mässor och utställningar i Tyskland och utomlands”) av reglerna om stöd av mindre betydelse. Tyskland hänvisar till att enligt skäl 4 i förordning (EG) nr 69/2001 är stöd, som möjliggör deltagande i mässor, normalt inte exportstöd och är således enligt artikel 2.1 i den förordningen inte statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget. Därför krävs inte granskning i enlighet med förordning (EG) nr 70/2001 och riktlinjerna för regionalt stöd ([3]).

(28) Beträffande delprogram C (”Delade kontor i utlandet”) framför Tyskland att dessa inte tjänade som distributionsnät (upprätthålls oftast på plats och av en person), utan snarare som kontakt- och samordningspunkt även för företag, som inte var direkt engagerade i ett sådant gemensamt kontor. Kontoren utnyttjas för de första kontakterna med utländska myndigheter och företag. I många fall delar företag från helt olika branscher den befintliga infrastrukturen, i form av kontorsutrustning och sekreterare. Därför anser Tyskland att åtgärderna inte utgör stöd till exportrelaterad verksamhet i den mening som avses i artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001, utan är konsulttjänster i den mening som avses i skäl 4 i den förordningen, som överensstämmer med reglerna om stöd av mindre betydelse och inte utgör något stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget ([4]).

(29) åtgärderna enligt delprogram D (”Bidrag för exportmedarbetare”) avser enligt Tysklands uppfattning inte direkt exportrelaterad verksamhet, eftersom exportmedarbetarna endast har till uppgift att bygga upp generella strukturer för utrikeshandel, exempelvis språkstöd, och inte deltar i verksamheter som direkt avser exporterade volymer, upprättandet eller driften av distributionsnät eller andra löpande utgifter för exportverksamhet. Följaktligen utgår man från att åtgärder enligt delprogram är förenliga med förordning (EG) nr 69/2001 och inte är statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget ([5]).

(30) Tyskland medger att formuleringen i delstatens riktlinjer om taket för stöd av mindre betydelse kan vara vilseledande, men i praktiken har maximibeloppet på 100 000 euro för ett företag under en period på tre år inte i något fall överskridits. Dessutom har alla företag informerats om stödets karaktär av stöd av mindre betydelse och varit tvungna att detaljredovisa om de under de föregående tre åren fått annat stöd av mindre betydelse. Tyskland framhåller att det nya stödet av mindre betydelse beviljades först när det fastställts att det totala stödet av mindre betydelse under den relevanta treårsperioden därmed inte ökade.

(31) Tyskland medger att delstatens riktlinjer omfattar ett urval av verksamheter som varken överensstämmer med meddelandet om stöd av mindre betydelse eller med artikel 1 a) i förordning (EG) nr 69/2001. Tyskland bekräftar att ingen stödmottagare ägnat sig åt verksamheter som avser produktion, bearbetning eller marknadsföring av varor som förtecknas i bilaga I i EG-fördraget. Tyskland förpliktar sig att i helt upphäva delstatens riktlinjer.

([1]) EGT C 74, 10.3.1998, s. 9.
([2]) Tyskland har meddelat att företagen inom detta delprogram under perioden 1998–2002 i genomsnitt fått ca 11 128 euro per företag.
([3]) Tyskland har meddelat att företagen inom detta delprogram under perioden 1998–2002 i genomsnitt fått ca 1 830 euro per företag.
([4]) Tyskland har meddelat att företagen inom detta delprogram under perioden 1998–2002 i genomsnitt fått ca 18 853 euro per företag.
([5]) Tyskland har meddelat att företagen inom detta delprogram under perioden 1998–2002 i genomsnitt fått ca 10 018 euro per företag.

(32) Tyskland anser att varken förordning (EG) nr 70/2001 eller riktlinjerna för regionalt stöd kan tillämpas och att alla åtgärder står i överensstämmelse med reglerna om stöd av mindre betydelse och följaktligen inte utgör statligt stöd.

5. BEDÖMNING AV ÅTGÄRDEN

5.1 Förekomst av statligt stöd

(33) Kommissionen skall bedöma om delstatens riktlinjer överensstämmer med bestämmelserna i artikel 87.1 i EG-fördraget. I princip förändrar allt statligt ekonomiskt stöd till en viss grupp av företag konkurrensvillkoren i någon grad och kan följaktligen påverka handeln mellan medlemsstaterna. Allt stöd har dock inte påvisbara effekter på handeln och konkurrensen mellan medlemsstaterna. Därför undantas stöd som inte överskrider ett visst absolut belopp från anmälningsplikten enligt artikel 88.3 i EG-fördraget och omfattas i egenskap av stöd av mindre betydelse inte av artikel 87.1 i EG-fördraget. Kommissionen konstaterar att delstatens riktlinjer uteslutande gäller små stödbelopp, som eventuellt kan bedömas vara stöd av mindre betydelse.

(34) En definition av vad kommissionen anser vara stöd av mindre betydelse fastslogs för första gången i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till små och medelstora företag från 1992 ([1]). Genom kommissionens meddelande om stöd av mindre betydelse ändrades regeln om stöd av mindre betydelse i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till små och medelstora företag från 1992 ([2]). Maximibeloppet för stöd av mindre betydelse höjdes till 100 000 euro under en period på tre år som började löpa när det första stödet av mindre betydelse betalats ut. Denna regel gäller bl.a. inte stöd till utgifter inom jordbruk och fiske eller till exportrelaterade verksamheter, dvs. utgifter som har direkt samband med de kvantiteter som exporteras, med införandet och skötseln av ett distributionsät eller med löpande utgifter i samband med exportverksamheten.

(35) I artikel 1 i förordning (EG) nr 69/2001 utvidgas tillämpningsområdet för regeln om stöd av mindre betydelse genom att några sektorer tas med i tillämpningsområdet. Dock görs undantag för stöd inom transportsektorn och för verksamheter som avser produktion, bearbetning eller marknadsföring av de produkter som förtecknas i bilaga I till EG-fördraget. Förordningen avser heller inte stöd till exportrelaterade verksamheter. I artikel 2 i förordning (EG) nr 69/2001 sägs att det totala stöd av mindre betydelse som beviljas ett enskilt företag inte får överstiga 100 000 euro under någon treårsperiod.

(36) Eftersom förordning (EG) nr 69/2001 trädde i kraft den 2 februari 2001, medan de granskade delstatsriktlinjer trätt i kraft redan den 25 maj 1998, kan man ställa sig frågan om kommissionen skall tillämpa förordning (EG) nr 69/2001 retroaktivt eller om meddelandet om stöd av mindre betydelse är tillämpbart på de stöd av mindre betydelse som beviljades före denna tidpunkt (consecutio legis).

(37) I förordning (EG) nr 69/2001 anges inte om förordningen kan tillämpas retroaktivt. Dock utesluter textens lydelse inte en tillämpning på tidigare fall, förutsatt att den kontrollmekanism som definieras i artikel 3 anpassas på motsvarande sätt. Eftersom det inte finns några uttryckliga bestämmelser om motsatsen, anser kommissionen att stöd av mindre betydelse som beviljats innan förordning (EG) nr 69/2001 trädde i kraft bör bedömas i enlighet med bestämmelserna i denna förordning. I den mån förordningen undantar vissa typer av åtgärder från anmälningsplikten fastställes å ena sidan en förfarandebestämmelse, som direkt bör tillämpas på pågående ärenden. Å andra sidan stämmer en direkt tillämpning av förordningen överens med den förenkling och decentralisering som eftersträvas. Endast på stödåtgärder som inte omfattas av förordning (EG) nr 69/2001, och som följaktligen inte kan undantas på denna grundval, kommer kommissionen att tillämpa de bestämmelser som gällde då stöden beviljades. Eftersom förordning (EG) nr 69/2001 generellt är generösare formulerad än de tidigare gällande reglerna om stöd av mindre betydelse och dessa regler generellt skall tillämpas om stödet inte undantas enligt den förordningen, tas vederbörlig hänsyn till de legitima förväntningarna hos dem som gynnas av delstatens riktlinjer och till principen om rättssäkerhet. Ur ekonomisk synvinkel anser kommissionen att stödåtgärder som i dag på en integrerad marknad enligt förordning (EG) nr 69/2001 inte anses vara ”stöd” i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget, inte heller tidigare kan ha utgjort ”stöd” på en mindre integrerad marknad. Följaktligen kommer kommissionen att i det föreliggande fallet tillämpa förordning (EG) nr 69/2001, oaktat möjligheten att förlita sig på de regler som gällde då åtgärden genomfördes, om en sådan åtgärd inte undantas enligt förordningen.

(38) I artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001 definieras begreppet ”exportrelaterade stöd” och föreskrivs uttryckligen att regeln om stöd av mindre betydelse inte kan tillämpas på exportstöd. I enlighet därmed omfattar ”exportrelaterade stöd”

— stöd som är direkt knutna till exporterade volymer,

— stöd till upprättandet eller driften av ett distributionsnät,

— stöd till andra löpande utgifter som har samband med exportverksamhet.

([1]) EGT C 213, 19.8.1992, s. 2.
([2]) EGT C 68, 6.3.1996, s. 9.

(39) Kommissionen skall nu bedöma om åtgärderna i delstatens riktlinjer utgör ”exportrelaterade stöd” enligt artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001.

(40) Utifrån de uppgifter som Tyskland lämnat drar kommissionen slutsatsen att delprogram A faktiskt innehåller stöd till konsulttjänster och utarbetande av marknadsföringsstrategier (som marknadsföringsplaner, presentation av prototyper, genomförande av varubörser) för lansering av nya eller befintliga produkter på en ny marknad, som inte omfattas av definitionen i artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001. Visserligen sägs det i skäl 4 i den nämnda förordningen att sådana åtgärder normalt inte är exportstöd. Uttrycket ”normalt” skall dock förstås så att stöd till konsulttjänster inte alltid är tillåtet. Kommissionen anser dock att konsulttjänsterna i delprogram A inte utgör något ”exportrelaterat stöd” enligt förordning (EG) nr 69/2001.

(41) Kommissionen anser att åtgärderna i delprogram B omfattas av skäl 4 i förordning (EG) nr 69/2001 och därför inte utgör något ”exportrelaterat stöd” enligt artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001.

(42) Åtgärderna i delprogram C gäller inrättande av delade kontor inom och utanför gemenskapen, EES och de länder som är officiella kandidatländer för anslutning till Europeiska unionen. Stödberättigande är utgifter som direkt krävs för inrättande och drift av de delade kontoren såsom mobil kontorsutrustning och flyttbara maskiner, utgifter för den löpande verksamheten och utgifter för utländsk personal. De delade kontoren skall informera små och medelstora företag om utlandsmarknader och utnyttjas för de första kontakterna.

(43) Kommissionen anser att stöd enligt detta delprogram ger de gynnade företagen tillgång till ospecificerade ekonomiska medel och därför bör anses vara driftsstöd. Med ledning av de uppgifter som Tyskland lämnat kan kommissionen inte utesluta att stödet används för inrättande och drift av en rent affärsdrivande agentur, som skulle kunna tjäna som bas för uppbyggnad av ett utländskt distributionsnät. Enligt kommissionens uppfattning kan denna åtgärd förknippas med ”upprättandet eller driften av ett distributionsnät” eller utgöra stöd till ”löpande utgifter som har samband med exportverksamhet”, som enligt artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001 inte omfattas av dess tillämpning inom gemenskapen och följaktligen bör betecknas som otillåtet ”exportrelaterat stöd”.

(44) Delprogram D möjliggör stöd till en exportmedarbetares bruttolön i ett år, i undantagsfall i två år. Åtgärden skall uppmuntra små och medelstora företag att anställa personal som har de språkkunskaper och den erfarenhet som krävs i internationell handel för att öppna en utländsk marknad.

(45) Kommissionen anser att denna åtgärd definitionsmässigt bör anses vara en löpande utgift för en exportverksamhet enligt artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001. Följaktligen omfattas den inte av förordning (EG) nr 69/2001.

(46) Som sammanfattning av punkterna (40)–(45) drar kommissionen slutsatsen att delprogram A och B inte är ”exportrelaterat stöd” enligt artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001, och därför inte är undantagna från tillämpningsområdet för denna förordning. Beträffande delprogram C och D drar kommissionen slutsatsen att dessa åtgärder är ”exportrelaterade stöd” enligt artikel 1 b) i den ovan nämnda förordningen och följaktligen inte omfattas av förordningens tillämpningsområde.

(47) Delprogrammen A och Bär inte statligt stöd enligt artikel 87.1 i EG-fördraget, förutsatt att alla villkor i förordning (EG) nr 69/2001 är uppfyllda.

(48) Kommissionen drar slutsatsen att delstatens riktlinjer med den givna ordalydelsen formellt sett inte överensstämmer med förordning (EG) nr 69/2001. Framför allt är bestämmelserna om kumulering med annat stöd av mindre betydelse åtminstone vilseledande och uttryckligen undantaget är inte stöd till verksamheter som avser produktion, bearbetning eller marknadsföring av de produkter som förtecknas i bilaga I till EG-fördraget. Kommissionen kan dock konstatera att delstatens riktlinjer upphävts sedan det formella granskningsförfarandet inletts, och kommissionen har förvissat sig om att inget stöd beviljats enligt riktlinjerna utanför de sektorer som omfattas av förordning (EG) nr 69/2001 och att maximibeloppet för stöd av mindre betydelse inte överskridits. Förutsatt att inga ”exportrelaterade stöd” enligt artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001 beviljats, drar kommissionen slutsatsen att delstatens riktlinjer tillämpats i överensstämmelse med artikel 87.1 i EG-fördraget. Följaktligen är stöd som beviljats enligt delprogram A och B inte statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget.

(49) I den mån delprogram C och D inom gemenskapen möjliggör investeringsstöd och/eller driftsstöd för de nämnda verksamheterna, kan de påverka handeln mellan medlemsstaterna. Följaktligen bör de anses vara statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget. Enligt EG-domstolens fasta rättspraxis ([1]) och med beaktande av de berörda områdenas särskilda situation gäller detsamma för åtgärder som inbegriper handelsutbyte mellan en medlemsstat och EES, men även för länder som är officiella kandidatländer för anslutning till Europeiska unionen ([2]), eftersom genom Europaavtalen gemenskapen ekonomiskt mer och mer integreras med de blivande medlemsstaterna.

(50) Om åtgärder för att gynna export till tredje land ([3]) genomförs, skall kommissionen bedöma om de mot bakgrund av fast rättspraxis, särskilt domen i målet Tubemeuse, påverkar handeln mellan medlemsstaterna och följaktligen utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget.

(51) Kommissionen konstaterar att enligt delprogram C kan ekonomiskt stöd om högst 25 600 euro beviljas för tre år. De stödbelopp som faktiskt beviljats uppgår till i genomsnitt 18 853 euro.

(52) I sin analys har kommissionen beaktat de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall. Med tanke på de mycket låga stödbeloppen, stödprogrammets begränsning till små och medelstora företag och den berörda åtgärdens särskilda omständigheter, anser kommissionen att åtgärderna enligt delprogram C för att stödja delade kontor i utlandet inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna och därför inte utgör stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget.

(53) Kommissionen konstaterar att enligt delprogram D kan ekonomiskt stöd om högst 24 600 euro beviljas för två år. De stödbelopp som faktiskt beviljats uppgår till i genomsnitt 10 018 euro.

(54) I sin analys har kommissionen beaktat de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall. Med tanke på de mycket låga stödbeloppen, stödprogrammets begränsning till små och medelstora företag och den berörda åtgärdens särskilda omständigheter, anser kommissionen att åtgärderna enligt delprogram D för att stödja exportmedarbetare inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna och därför inte utgör stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget.

5.2 **Stödets laglighet**

(55) Kommissionen beklagar att Tyskland beviljat stödet i strid med artikel 88.3 i EG-fördraget.

5.3 **Stödets förenlighet med den gemensamma marknaden**

(56) I detta avsnitt granskar kommissionen åtgärdernas förenlighet med den gemensamma marknaden, i den mån de utgör stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget, dvs. tillämpningen av delprogrammen C och D inom gemenskapen, EES och i kandidatländerna. Det är en grundläggande princip för kommissionens stödpolitik att sådana stöd inte skall anses vara förenliga med den gemensamma marknaden. Särskilt tveksamt är det då stödet beviljas för export inom gemenskapen, eftersom detta direkt påverkar marknaden i en annan medlemsstat. Snedvridningen av konkurrensen genom ekonomiskt stöd för att stärka marknadspositionen i en annan medlemsstat strider inte bara mot reglerna för statligt stöd, utan även mot artikel 10 i EG-fördraget. Detta står i motsättning till målen för gemenskapens övergripande ekonomiska politik, nämligen att skapa en enhetlig marknad utan hinder, inskränkningar och snedvridningar, enligt principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens.

(57) Trots att åtgärderna tillämpats i delstaten Mecklenburg-Vorpommern, som är ett stödområde enligt artikel 87.3 a) i EG-fördraget, strider stödet mot de regler för regionalt stöd, som fastställts i riktlinjerna för regionalt stöd. De ifrågavarande åtgärderna utgör enligt kommissionen driftsstöd enligt punkterna 4.15 och 4.17 i riktlinjerna för regionalt stöd. Enligt punkt 4.17 i dessa riktlinjer är driftsstöd, som skall gynna export mellan medlemsstaterna, olagliga ([4]). Tyskland har i alla fall inte fört fram några argument för att reglerna i riktlinjerna för regionalt stöd skulle följas (framför allt skall stödet vara avtagande och vara rimligt i förhållande till de nackdelar det skall avhjälpa). Därför finns det ingen anledning att anta att det ”exportrelaterade stödet” kan anses vara förenligt med den gemensamma marknaden.

([1]) Särskilt domen av den 21 mars 1990 i mål C-142/87, kommissionen mot Belgien (”Tubemeuse”), Rec. 1990, s.1–959, punkterna 31–44.

([2]) Med ”kandidatländer” menas följande 13 länder vars ansökningar om anslutning till Europeiska unionen accepterats av Europeiska rådet: Bulgarien, Cypern, Tjeckien, Estland, Ungern, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Rumänien, Slovakien och Slovenien samt Turkiet, enligt slutsatserna från respektive möte med Europeiska rådet.

([3]) Med ”tredje land” menas länder utanför gemenskapen, EES och de länder som är officiella kandidatländer för anslutning till Europeiska unionen.

([4]) Beträffande stöd till nyinvesteringar enligt punkt 4.4 i riktlinjerna om regionalt stöd har kommissionen redan godkänt ett tyskt och ett österrikiskt stödprogram, som riktar sig enbart till små och medelstora företag med verksamhet i länder som då varken var medlemsstater eller medlemmar i EES eller officiella kandidatländer för anslutning till Europeiska unionen (beslut 97/257/EG, statligt stöd nr C 49/95 – Tyskland (EGT L 102, 19.4.1997, s. 36) och beslut 97/241/EG, statligt stöd nr C 50/95 – Österrike (EGT L 96, 11.4.1997, s. 23).

(58) Trots att stöden varit begränsade till små och medelstora företag, strider stödåtgärderna mot förordning (EG) nr 70/2001. Förordning (EG) nr 70/2001 utesluter uttryckligen stöd till exportrelaterade verksamheter, dvs. stöd som är direkt knutna till exporterade volymer, till upprättandet eller driften av ett distributionsnät eller till andra löpande uppgifter som har samband med exportverksamhet. Dessutom finns det andra bestämmelser i förordning (EG) nr 70/2001 som inte beaktats. Kommissionen drar slutsatsen att det ”exportrelaterade stödet” strider mot förordning (EG) nr 70/2001. Dessutom påverkar dessa stöd handeln negativt i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset, så att de inte heller kan anses vara förenliga med den gemensamma marknaden enligt artikel 87.3 c) i EG-fördraget.

(59) Kommissionen konstaterar att bestämmelserna om undantag i artikel 87.2 i EG-fördraget inte kan tillämpas på delstatens riktlinjer, eftersom stödåtgärden inte syftar till något av de mål som anges i artikeln och Tyskland inte heller fört fram några argument för detta.

(60) De stöd som beviljats inom ramen för delstatens riktlinjer tjänar varken till att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi och är inte heller avsett att främja kultur och bevara kulturarvet. Därför kan varken artikel 87.3 b) eller 87.3 d) i EG-fördraget tillämpas på delstatens riktlinjer.

6. **SLUTSATSER**

(61) Delstatens riktlinjer har inte anmälts och utgör därför enligt artikel 88.3 i EG-fördraget ett olagligt stöd. De stöd som beviljats utanför tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 69/2001 var därför olagliga.

(62) De inom ramen för delprogrammen A och B beviljade stöden är inte ”exportrelaterade stöd” enligt artikel 1 b) i förordning (EG) nr 69/2001. De beviljades inom denna förordnings tillämpningsområde och är inte statliga stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget.

(63) Förordning (EG) nr 69/2001 kan inte tillämpas på delprogrammen C och D i delstatens riktlinjer. Här tillåter delstatens riktlinjer nämligen stöd till exportrelaterade verksamheter, dvs. stöd som är direkt knutna till exporterade volymer, till upprättandet eller driften av ett distributionsnät eller till andra löpande uppgifter som har samband med exportverksamhet. Sådant stöd som beviljats för att stödja export inom Europeiska gemenskapen och inom EES och de länder som är officiella kandidatländer för anslutning till Europeiska unionen, är statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget och är oförenliga med den gemensamma marknaden.

(64) Kommissionen har vid sin granskning beaktat de enskilda fallens speciella kännetecken, särskilt de mycket små stödbeloppen, stödprogrammets begränsning till små och medelstora företag och de berörda åtgärdernas särskilda omständigheter. Om de åtgärder som anges i delprogrammen C och D i delstatens riktlinjer för att stödja export till länder utanför gemenskapen, EES och de länder som är officiella kandidatländer för anslutning till Europeiska unionen drar kommissionen därför slutsatsen att de inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna och följaktligen inte uppfyller alla kriterier i artikel 87.1 i EG-fördraget.

(65) Enligt kommissionens praxis och i överensstämmelse med artikel 87 i EG-fördraget skall allt olagligt och med EG-fördraget oförenligt stöd återkrävas av stödmottagaren om detta stöd inte omfattas av regeln om stöd av mindre betydelse. Denna praxis bekräftas av artikel 14 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget [1]. Enligt artikel 14 i förordning (EG) nr 659/1999 skall den berörda medlemsstaten vidta alla nödvändiga åtgärder för att återkräva stödet från mottagaren. För att definitivt klargöra i hur många fall återbetalning skall ske, bör Tyskland åläggas att upprätta en förteckning över de företag som inte omfattas av kommissionens förordning (EG) nr 69/2001 och som fått stöd i den mening som aves i artikel 87.1 i EG-fördraget.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. Riktlinjerna för beviljande av stöd för försäljning och export av produkter från Mecklenburg-Vorpommern (nedan kallade ”delstatens riktlinjer”) möjliggör statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget. Om delstatens riktlinjer faller under artikel 87.1 i EG-fördraget, möjliggör de olagligt stöd.

2. Om villkoren enligt förordning (EG) nr 69/2001 är uppfyllda, möjliggördelstatens riktlinjer inte statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget.

Följaktligen möjliggör delprogram A (”Program för produktlanseringar”) och delprogram B (”Mässor och utställningar”) inte statligt stöd.

[1] EGT L 83, 27.3.1999, s. 1.

3. Om bidrag som inte omfattas av förordning (EG) nr 69/2001 beviljas enligt delstatens riktlinjer, är detta statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget.

Följaktligen möjliggör delprogram C (”Delade kontor”) och delprogram D (”Exportmedarbetare”) statligt stöd, såvida de inte omfattas av artikel 1.4.

4. Delstatens riktlinjer möjliggör inte statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i EG-fördraget, om de avser bidrag till exportåtgärder i länder utanför gemenskapen och EES samt till andra länder än dem som är officiella kandidatländer för anslutning till Europeiska unionen.

Artikel 2

Om delstatens riktlinjer medger stöd till exportfrämjande åtgärder inom gemenskapen, EES och de länder som är officiella kandidatländer för anslutning till Europeiska unionen, är de oförenliga med den gemensamma marknaden enligt artikel 87.1 i EG-fördraget.

Artikel 3

Tyskland skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att från stödmottagarna återkräva det stöd som avses i artikel 2 och som och som olagligen redan utbetalats till stödmottagarna.

Återkravet skall ske utan dröjsmål och i enlighet med förfarandena i nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa detta beslut.

Det stöd som skall återkrävas skall innefatta ränta som löper från den dag det olagliga stödet stod till stödmottagarnas förfogande till den dag det har återbetalats. Räntan skall beräknas på grundval av den referensränta som används vid beräkningen av bidragsekvivalenten inom ramen för regionalstöd.

Artikel 4

Tyskland skall till kommissionen överlämna en förteckning över de företag som erhållit det stöd som avses i artikel 2 i detta beslut.

Artikel 5

Tyskland skall inom två månader från delgivningen av detta beslut underrätta kommissionen om vilka åtgärder som har vidtagits för att följa beslutet.

Artikel 6

Detta beslut riktar sig till Förbundsrepubliken Tyskland.

Utfärdat i Bryssel den 5 mars 2003.

På kommissionens vägnar

Mario MONTI

Ledamot av kommissionen